



**Tjänsteutlåtande nr: 2020-88**

Utfärdat 2020-08-25

Diarienummer 0610/20

Handläggare

Karin Heimdahl

Telefon:

E-post: [fornamn.efternamn@educ.goteborg.se](mailto:fornamn.efternamn@educ.goteborg.se)

## Remissvar promemoria Idrottsutbildning i gymnasie- och gymnasiesärskolan (U2020/04134/GV)

### Förslag till beslut

I Utbildningsnämnden

1. Utbildningsnämnden tillstyrker förslaget som helhet men avstyrker delförslaget om ny skrivning kring urval.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till Utbildningsdepartementet som Utbildningsnämndens yttrande angående promemoria Idrottsutbildning i gymnasie- och gymnasiesärskolan,

### Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har gjort en översyn av idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan, vilken resulterat i ett förslag kring förändring av utbildningarna. Göteborgs stad är remissinstans och bereds möjlighet att ge synpunkter. Yttrandet ska vara Regeringskansliet tillhanda senast den 15 november 2020.

I dag finns det två former av idrottsutbildningar på gymnasienivå, riksidrottsgymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar. Riksidrottsgymnasier är riksrekryterande vilket innebär att elever från hela landet kan söka. De nationellt godkända idrottsutbildningarna är lokala eller regionala. Det nya förslaget innebär att de två tidigare formerna av idrottsutbildning ersätts med Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott som ska vara riksrekryterande. Ämnet specialidrott ska endast få erbjudas inom denna utbildning. Syftet med förslaget är att elitidrottande ungdomar ska kunna kombinera en gymnasial utbildning med en elitidrottssatsning. Ungdomar som inte satsar på elitnivå inom sin idrott ska få möjligheter att utvecklas inom idrotten inom ramen för andra utbildningar.

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget som helhet men avstyrker delförslaget om ny skrivning kring urval.

## **Bedömning ur ekonomisk dimension**

Utbildningsdepartementets utredning för fram att förslaget medför ringa ekonomiska konsekvenser för kommunala och enskilda huvudmän.

I det föreslagna systemet antas färre elever delta jämfört med det antal elever som deltar i nationellt godkända idrottsutbildningar idag. Huvudmännens kostnader har under de senaste åren ökat för idrottsutbildningarna eftersom antalet elever ökat markant. I det föreslagna systemet förutsätts färre elever kunna antas till idrottsutbildningar och kostnaden för huvudmännen totalt sett bör bli lägre. Den föreslagna utbildningen uppskattas omfatta 5 000-6 000 elever jämfört med dagens cirka 9 000.

De justeringar i regelverk kring statsbidrag och interkommunal ersättning som föreslås bedöms inte sammantaget påverka den totala kostnaden för utbildningen.

En del av förslaget innebär att samtliga elever i den nya utbildningen vid behov får rätt till inackorderingstillägg. Detta blir ett utökat åtagande för huvudmannen, och medför sannolikt ökade kostnader.

Enligt förslaget ska eleverna eller elevernas vårdnadshavare som huvudregel stå för den individuella utrustning eller liknande som behövs för elitidrotten. Detta kan innebära en minskad kostnad för huvudmannen, och en ökad kostnad för vårdnadshavare och elever.

Utbildningsförvaltningen anser att de sammantagna ekonomiska konsekvenserna av förslaget är svårbedömda då utredningens uppskattning av volymförändringar är generell och inte tar upp förändringen som förflyttningen av vissa elever från nuvarande NIU till annan form av utbildning medför.

## **Bedömning ur ekologisk dimension**

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

## **Bedömning ur social dimension**

För elever som satsar på elitnivå inom sin idrott bedöms förslaget i stort innebära en större likvärdighet och tydlighet. Förslaget kring förändringar i urval bedöms riskera att missgynna vissa elever på basis av deras fysiska utveckling.

Förslaget som innebär att elever eller deras vårdnadshavare ska stå för kostnader för individuell utrustning skulle kunna medföra en ekonomisk belastning för familjer som ligger på gränsen till att kunna bära dessa kostnader. Förslaget innebär dock i praktiken ingen större förändring från hur detta fungerar idag, och poängterar att bristande ekonomiska möjligheter inte får utgöra hinder för att antas till en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. I de fall vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden ska kostnadsansvaret övergå till huvudmannen.

För elever med funktionsvariation innebär förslaget ett tydliggörande av möjligheterna för elitidrottssatsande ungdomar i både gymnasie- och gymnasiesärskolan och en förstärkt skrivning kring anpassningar för elever med funktionsvariation av till exempel utbildningens idrottsliga miljöer.

Utredningen konstaterar att RIG i nuläget främst innefattar individuella idrotter och NIU lagidrotter, vilket innebär att det främst är utbildningarna inom individuella idrotter som

uppbär statsbidrag. Förslaget med en samlad utbildning bedöms utjämna skillnader mellan olika idrottsformer och ge ökad likvärdighet.

Förslaget innebär en minskning av antalet platser på gymnasiala elitidrottsutbildningar, vilket innebär att färre elever än idag bereds möjlighet till denna form av utbildning.

## **Samverkan**

Förvaltningens samverkansgrupp 2020-10-12.

## **Bilagor**

1. Regeringskansliet/Utbildningsdepartementet - Promemorian  
Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan  
(U2020/04134/GV)

## Ärendet

Inom Utbildningsdepartementet har en översyn av riks-idrotts-gymnasier (RIG) och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) genomförts. Förslaget innebär att det enbart ska finnas en typ av utbildningar med specialidrott.

Utbildningsförvaltningen bereds nu möjlighet att ge synpunkter på Utbildningsdepartementets förslag senast den 15 november 2020.

## Beskrivning av ärendet

### Bakgrund

I nuläget finns det två former av idrottsutbildningar på gymnasienivå, riks-idrotts-gymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar. Riks-idrotts-gymnasier (RIG) är riksrekryterande vilket innebär att elever från hela landet kan söka. De nationellt godkända idrottsutbildningarna (NIU) är lokala eller regionala. Vid de bägge idrottsutbildningarna kombinerar eleverna studier inom ett visst nationellt program med ämnesstudier i ämnet specialidrott. Inom utbildningsförvaltningen är Katrinelundsgymnasiet nationellt godkänt riks-idrotts-gymnasium inom idrotterna badminton, friidrott och handboll samt har nationellt godkänd idrottsutbildning inom dessa tre samt ytterligare elva olika idrotter. Även Hvitfeldtska gymnasiet, Bernadottegymnasiet och Angeredsgymnasiet har nationellt godkänd idrottsutbildning för olika idrotter. Katrinelundsgymnasiet är Sveriges största elitidrotts-gymnasium med ungefär 600 elitidrottare.

Under läsåret 2019/20 anordnades utbildning vid riks-idrotts-gymnasier i cirka 35 idrotter av totalt 40 huvudmän vid 51 skolenheter. Totalt får ungefär 1 200 elever sin utbildning på riks-idrotts-gymnasier. Samma läsår anordnades nationellt godkända idrottsutbildningar i cirka 45 idrotter av drygt 140 huvudmän vid cirka 350 skolor. Totalt får ungefär 7 800 elever sin utbildning på en nationellt godkända idrottsutbildning, vilket är en markant ökning från 2012 då antalet elever var 10.

Utbildningsdepartementet har gjort en översyn av riks-idrotts-gymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar, och har tagit fram ett förslag som ämnar leda till ett tydligare, mer transparent och hållbart system för idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan. Göteborgs stad är remissinstans och bereds möjlighet att avge synpunkter på förslaget.

Syftet med förslaget är att elitidrottande ungdomar ska kunna kombinera en gymnasial utbildning med en elitidrottssatsning. Det föreslås att det till skillnad från i dag endast ska finnas en typ av gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott som ska vara riksrekryterande. Ämnet specialidrott ska endast få erbjudas inom denna utbildning. Utredningen konstaterar att en andel av eleverna på NIU inte kan anses elitsatsa inom sin idrott. De som inte satsar på elitnivå inom sin idrott föreslås få möjligheter att utvecklas inom idrotten inom ramen för andra utbildningar genom förändringar av kurserna i Idrott och hälsa inom det individuella valet.

Skolverket föreslås fortsatt pröva ansökningar om att få anordna gymnasial utbildning med specialidrott. Nytt är att Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riks-idrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund. Nuvarande process

innebär yttrande från Riksidrottsförbundet för RIG och från den aktuella idrottens specialidrottsförbund för NIU, och Skolverket gör ingen självständig bedömning. Syftet med förändringen är att öka likvärdigheten i hanteringen av ansökningarna. I nuläget gäller Skolverkets beslut i tre ansökningsomgångar för RIG och fyra för NIU. Skolverkets beslut för den nya utbildningen föreslås gälla för fyra ansökningsomgångar.

Det föreslås att staten och kommunerna ska dela på kostnaden för utbildningen enligt samma princip som ligger till grund för dagens system med riksidrottslyceer. Elevernas hemkommuner föreslås stå för programkostnaden och den del av merkostnaden för specialidrott som inte täcks av statsbidrag. Nytt i förslaget är att ersättningen för specialidrott ska vara densamma från alla elevers hemkommuner. Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

Utbildningen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska som huvudregel vara avgiftsfri. Utredningen konstaterar att elitidrott i vissa fall är förenat med betydande kostnader och i praktiken därför inte kan betraktas som avgiftsfri. Då det bedöms orimligt att huvudmännen med skattemedel ska stå för sådan utrustning föreslås att elever eller elevernas vårdnadshavare bekostar den individuella utrustning eller liknande som behövs för att utöva elitidrotten. Förslaget poängterar dock att bristande ekonomiska möjligheter inte får utgöra hinder för att antas till en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. I praktiken är det redan idag så att elev eller vårdnadshavare huvudsakligen bekostar individuell idrottsutrustning för elitsatsande elever. Förslaget innebär ett mer strukturerat regelverk kring detta, inklusive undantag från kostnadsansvar då vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. I dessa fall övergår kostnadsansvaret till huvudmannen.

Utöver sedvanliga urvalsregler införs kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Den sökande som anses ha bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska ges företräde vid urval till utbildningen.

Utbildningsdepartementet uppskattar att förslaget kommer att innebära en minskning av antalet elever i gymnasial idrottsutbildning från dagens cirka 9 000 till cirka 5 000-6 000 elever.

Förslaget innebär ändringar i skollagen (2010:800), gymnasieförordningen (2011:2039) och förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022 och de första eleverna föreslås kunna börja hösten 2024. Övergångsbestämmelser föreslås för att möjliggöra att elever som antagits till ett riksidrottslyceum eller en nationellt godkänd idrottsutbildning kan fullfölja sin utbildning där.

### **Förslag till remissvar**

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget som helhet men avstyrker delförslaget om ny skrivning kring urval. Utbildningsförvaltningen vill även framföra kommentarer kring flera av delförslagen.

#### *4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottslyceum och nationellt godkänd idrottsutbildning*

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget att ”En ny idrottsutbildning med

specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. Den nya idrottsutbildningen ska benämnas gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande. Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.” med följande kommentarer:

- Förslaget är positivt och det är välkommet med en ökad tydlighet kring idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan med en idrottsutbildning istället för två olika.
- Det finns behov av att reformera riksidrottsgymnasium (RIG) då nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) har expanderat stort och att det finns otydligheter i ansvarsfördelning. Utbildningsförvaltningen vill dock påpeka vikten av att även fortsättningsvis behålla ett regionalt fokus i frågan.
  - Att utbildningen ska vara riksrekryterande är positivt då det innebär en möjlighet för eleverna. Samtidigt finns det, såsom utredningen tar upp, tendenser som pekar på att riksintag främjar individuella idrotter, men att de elever som har sin idrott i lagidrotter tenderar att stanna i sin hemmiljö. För att vända sig till fler elitidrottande elever, både individuella idrottare såväl som lagidrottare, där man även kan kombinera elitidrott med att vara kvar och utvecklas i sin hemmiljö är det därför viktigt att se till den geografiska spridningen även ur ett regionalt perspektiv för att inte lagidrotterna ska missgynnas.
  - Det finns en stor samhällsnytta i att fler ungdomar fortsätter sin idrott i hemmiljö under gymnasietiden då detta kan gynna utveckling av goda ledaregenskaper såväl inom idrott som arbetsliv.
- Den föreslagna benämningen på den nya utbildningen, *Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott*, signalerar inte tillräckligt klart att utbildningen avser elitidrott. Benämningen bör formuleras om för att bli tydligare och mer specifik.

#### 4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Utbildningsförvaltningen avstyrker förslaget till ny skrivelse om urval i gymnasieförordningen 5 kap 26§ med följande kommentar:

- Texten ”Vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten” kan misstolkas vid urval av elever. Det kan bli så att det enbart är resultat som avgör och att de elever som är tidigt utvecklade får en stor fördel. Gymnasieskolan bör snarare bli bättre på att se utvecklingspotentialen hos elever som är sent utvecklade fysiskt. Förvaltningen föreslår därför att den nuvarande skrivningen kvarstår, där formuleringen är att de elever som är ”bäst lämpade” ges företräde till utbildningen.

#### 4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget att ”Statens skolverk ska få i uppdrag att se över vissa kursplaner i ämnet idrott och hälsa, nämligen idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser.” med följande kommentar:

- Utbildningsförvaltningen tolkar förslaget så att dessa kurser ska ses som ett alternativ för de elever som ej kommit in på önskad spetsutbildning i sin idrott.

Eleven önskar med andra ord en fortsatt idrottslig utveckling i sin tävlingsidrott. Om så är fallet föreslår utbildningsförvaltningen att dessa kurser förutsätter att eleven är tävlingsaktiv i idrotten de söker. Kurserna skulle då till exempel kunna benämnas Tävlingsidrott 1 och 2.

#### *4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott*

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget med fortsatt möjlighet till validering och komplettering via studier på universitet/högskolor för ämnesbehörighet i specialidrott med följande kommentar:

- Huvudmännen bör involveras i processen med metodutveckling för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta. Det är huvudmännen som bedriver utbildningarna och därmed är de som anställer, och därför är det viktigt att de också finns med vid framtagandet av en lärarutbildning i ämnet specialidrott. Utbildningsförvaltningen föreslår även att de som utbildas i ämnet specialidrott blir behöriga att undervisa i ämnet idrott och hälsa specialisering.

### **Förvaltningens bedömning**

Förvaltningens välkomnar den ökade tydlighet kring idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan som en idrottsutbildning istället för två olika innebär, och tillstyrker större delen av förslaget. Delförslaget att ändra skrivningen kring urval avstyrks på grund av att den föreslagna skrivningen kan misstolkas och riskerar att missgynna elever på basis av deras fysiska utveckling. Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till Utbildningsdepartementet som Utbildningsnämndens yttrande.

Tomas Berndtsson

Förvaltningsdirektör

Maija Söderström

Avdelningschef